

Archeologienota Gavere – Burchtweg

Diego Gyesbreghs en Natasja Reyns

Bornem
2023

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bv
Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Diego Gyesbreghs en Natasja Reyns

All-Archeo bv
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2023/12.807/17

© All-Archeo bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	6
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	6
2.3.2	Beschrijving geplande werken	8
2.3.3	Werkwijze	9
2.4	Assessmentrapport	13
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied	13
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	19
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	24
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese	25
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	26
3	Samenvatting	28
4	Bibliografie	29
4.1	Publicaties	29
4.2	Websites	29
5	Bijlagen	30
5.1	Archeologische periodes	30

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2022J188

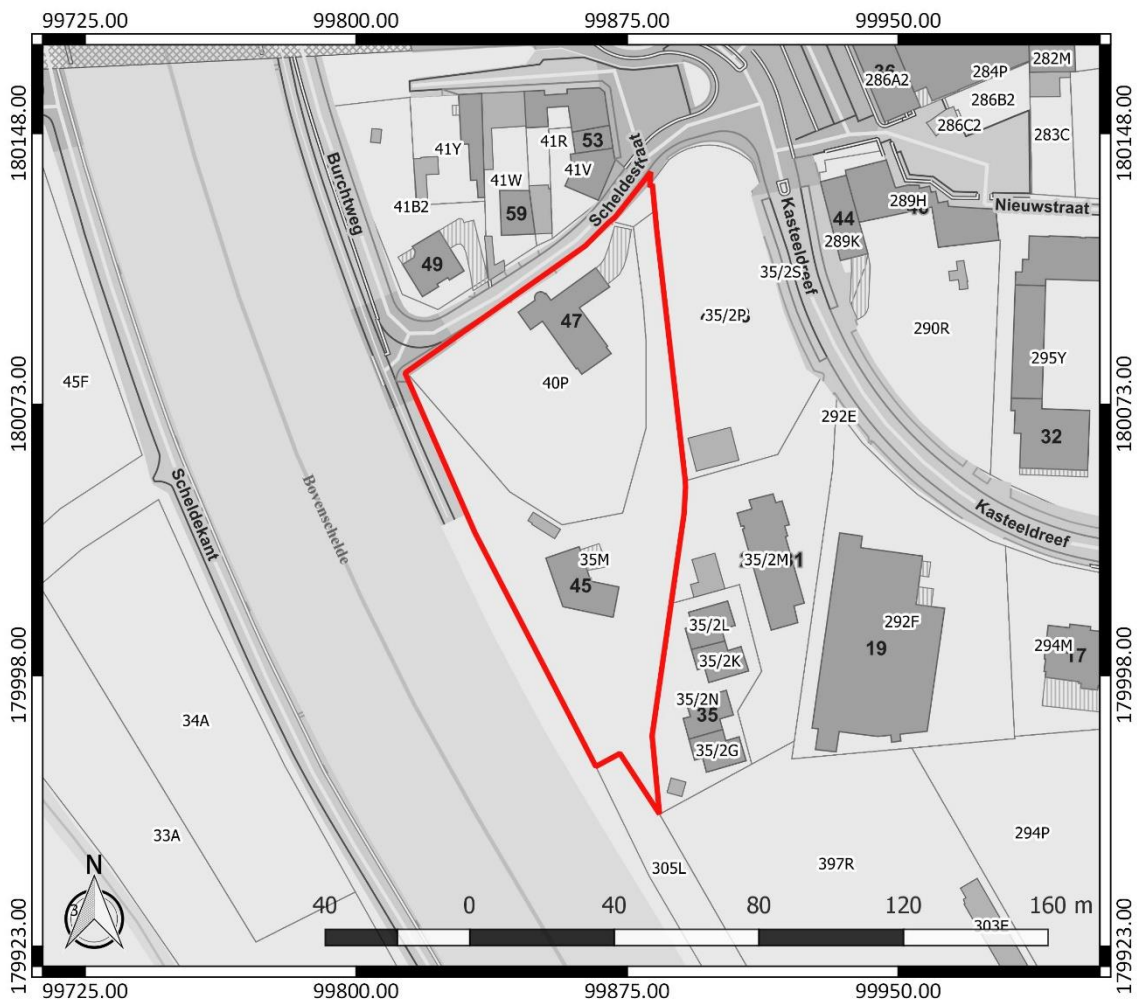
Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Oost-Vlaanderen, Gavere, Gavere, Burchtweg

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 99813.5, 179959.63
- 99891.2, 180128.49

Kadastraal plan:

Figuur 1: Kadastraalplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

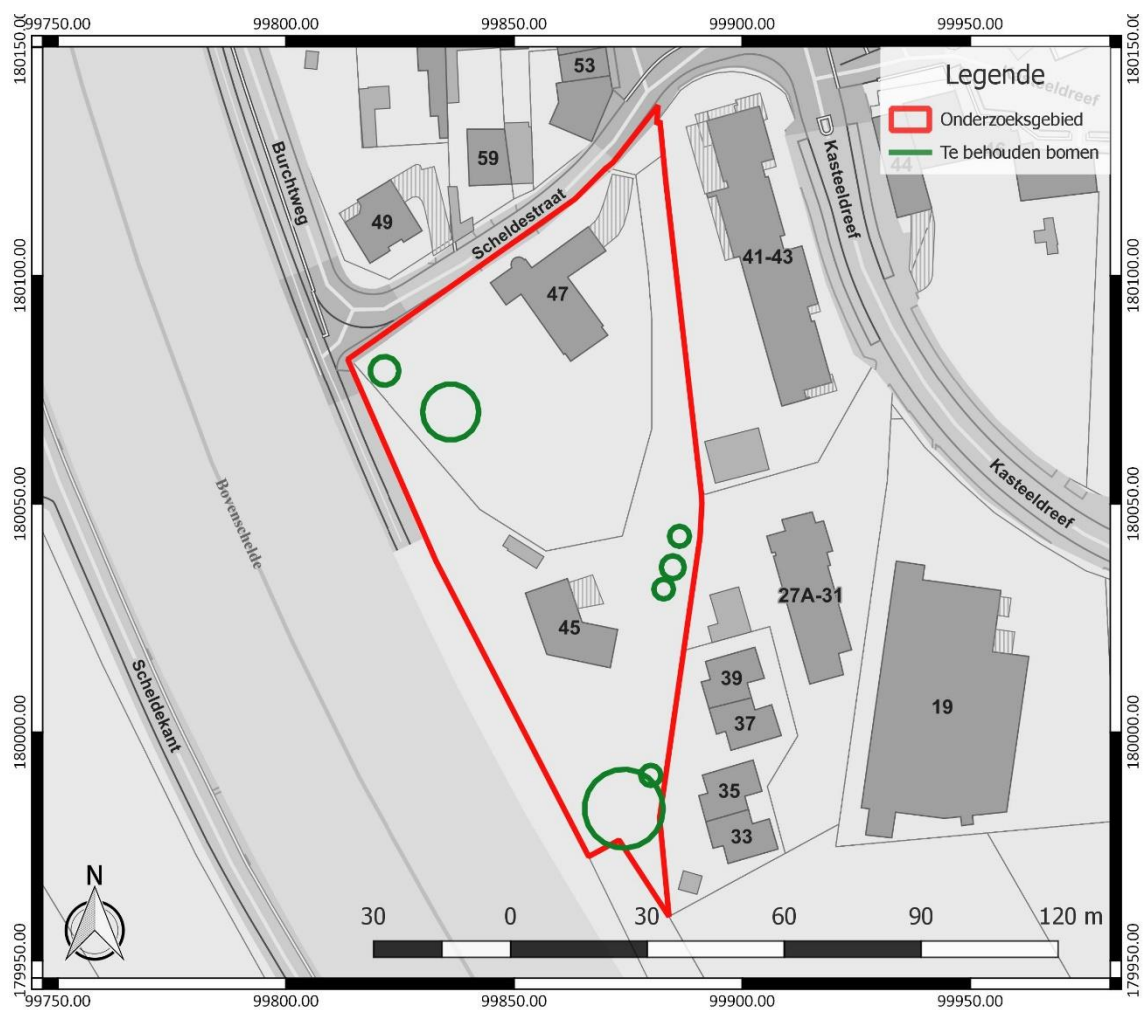
Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van

de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: op het terrein blijven enkele bomen behouden.

Figuur 3: Aanduiding van de te behouden bomen binnen het onderzoeksgebied, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein wordt de bestaande bebouwing gesloopt. In de plaats komt een nieuwbouwproject met ca. 40 appartementen en een ondergrondse kelder. De kelderverdieping kent een verstoringsdiepte van ca. 3,55 m onder de nulpas en is de belangrijkste bodemverstoring die uitgaat van de geplande werken op het terrein. De nieuwe nulpas ligt op 10,10 m TAW.

De nieuwe bebouwing wordt opgetrokken bovenop de aan te leggen kelderverdieping. De geplande kelderverdieping is ruimer dan de footprint van de bebouwing op het gelijkvloers. Rondom de kelderverdieping worden regenwaterputten en septische putten aangelegd. Deze zullen een verstoringsdiepte tot ca. 3,20 m kennen.

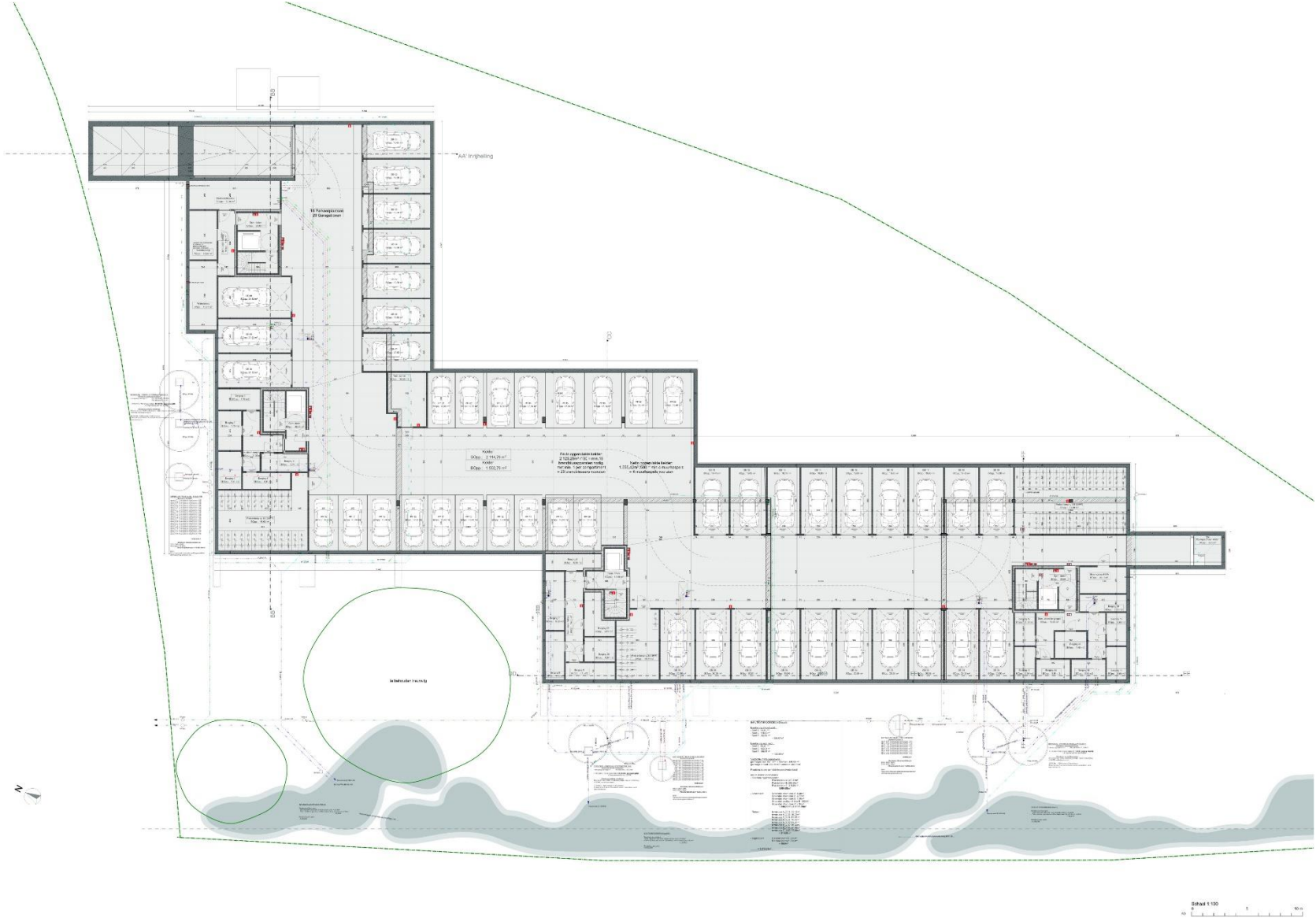
Rondom de nieuwe bebouwing worden terrassen aangelegd. In het noorden van het onderzoeksgebied komen bovengrondse parkeerplaatsen. Een groot deel van het terrein wordt ingezaaid met gras en verspreid worden enkele nieuwe bomen aangeplant. Er worden ook wandelpaden aangelegd om de tuin toegankelijk te maken. Deze bodemingrepen zullen een verstoringsdiepte van ca. 30 cm betekenen. De aanplanting van nieuwe bomen betekent plaatselijk een verstoringsdiepte tot ca. 1 m.

In het westen van het onderzoeksgebied worden twee wadi's aangelegd met een diepte van ongeveer 94 cm onder het bestaande maaiveldniveau. Voor de realisatie van de bouwplannen wordt het terreinniveau rondom de nieuwe bebouwing beperkt opgehoogd.

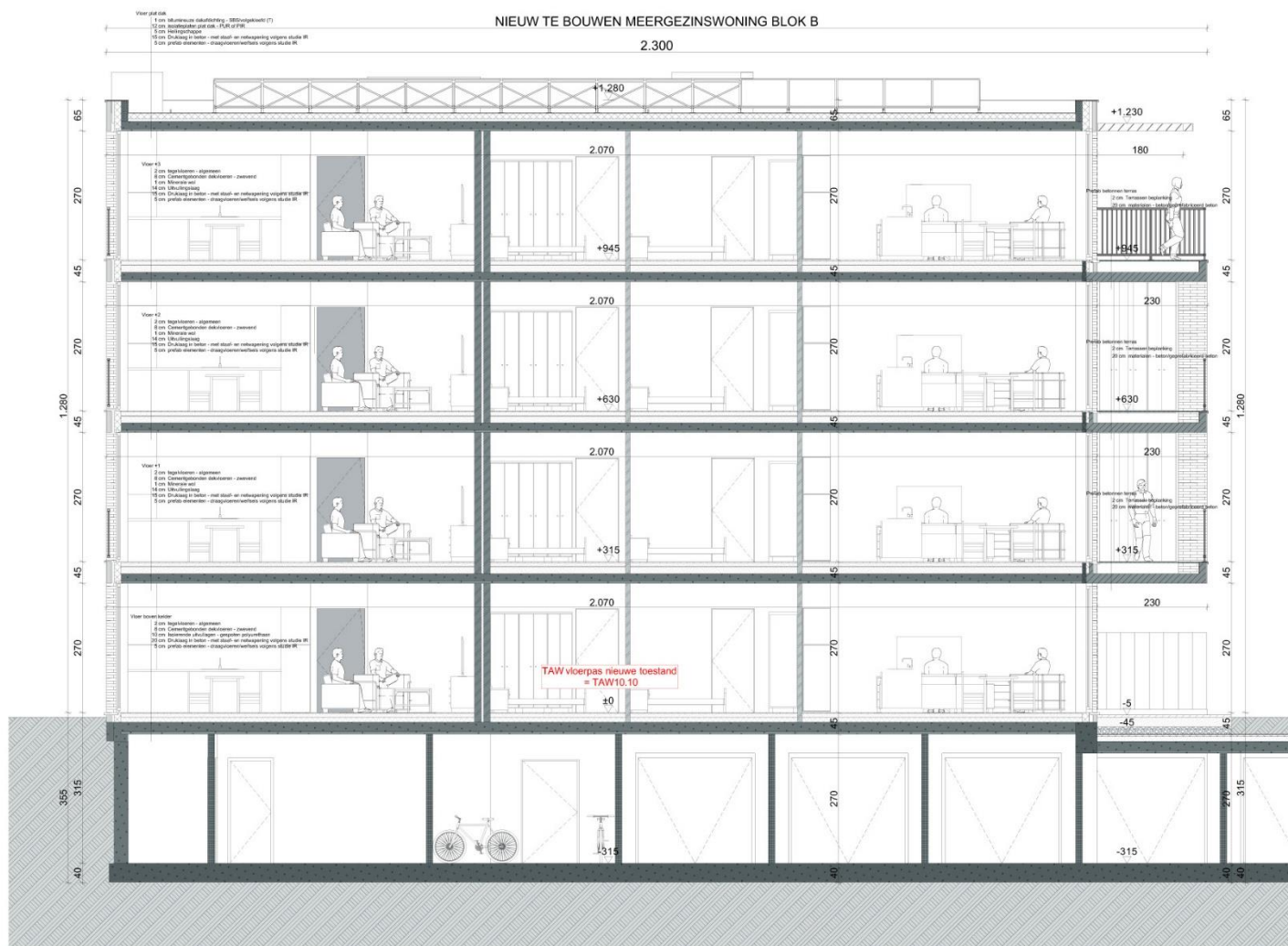
Enkele bomen op het terrein blijven behouden.

Figuur 4: Inplantingsplan

Figuur 5: Kelderplan

Figuur 6: Snede

Figuur 7: Terreinsnede

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart en de bodemerosiekaart zijn niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Villaretkaart (1745-1748), de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841) en de Atlas cadastrale parcellaire de la Belgique van Popp (1842-1879) worden vier momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

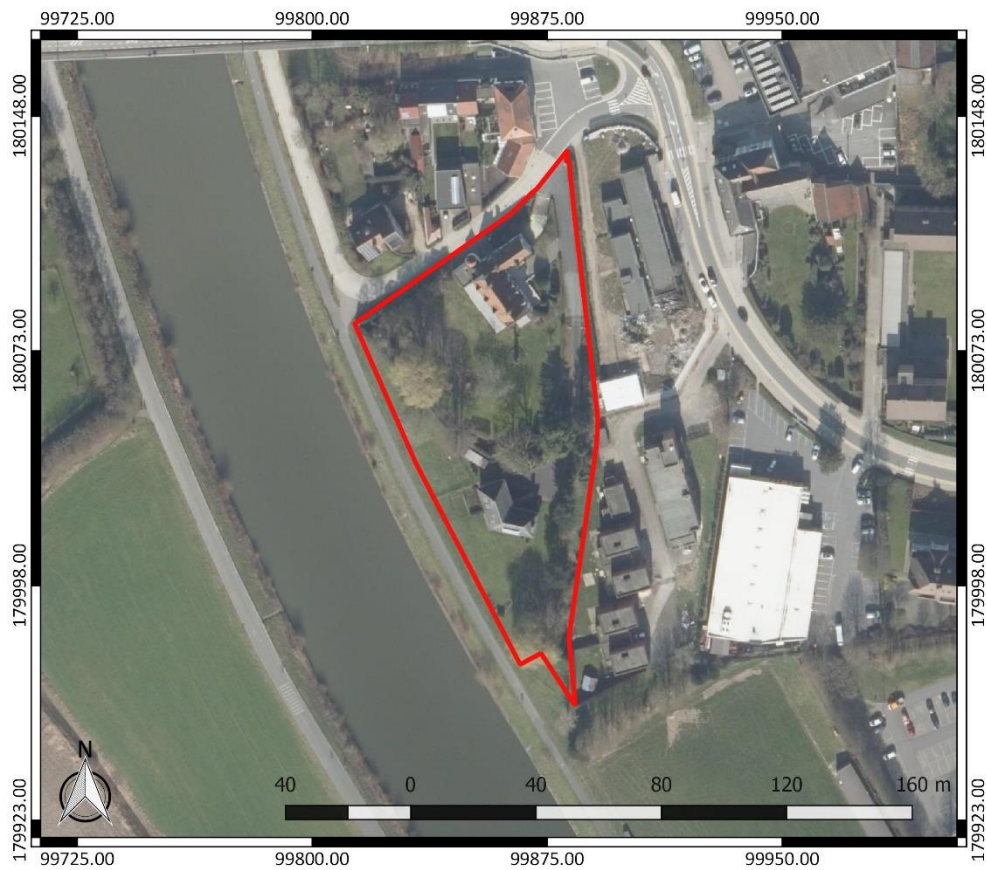
2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

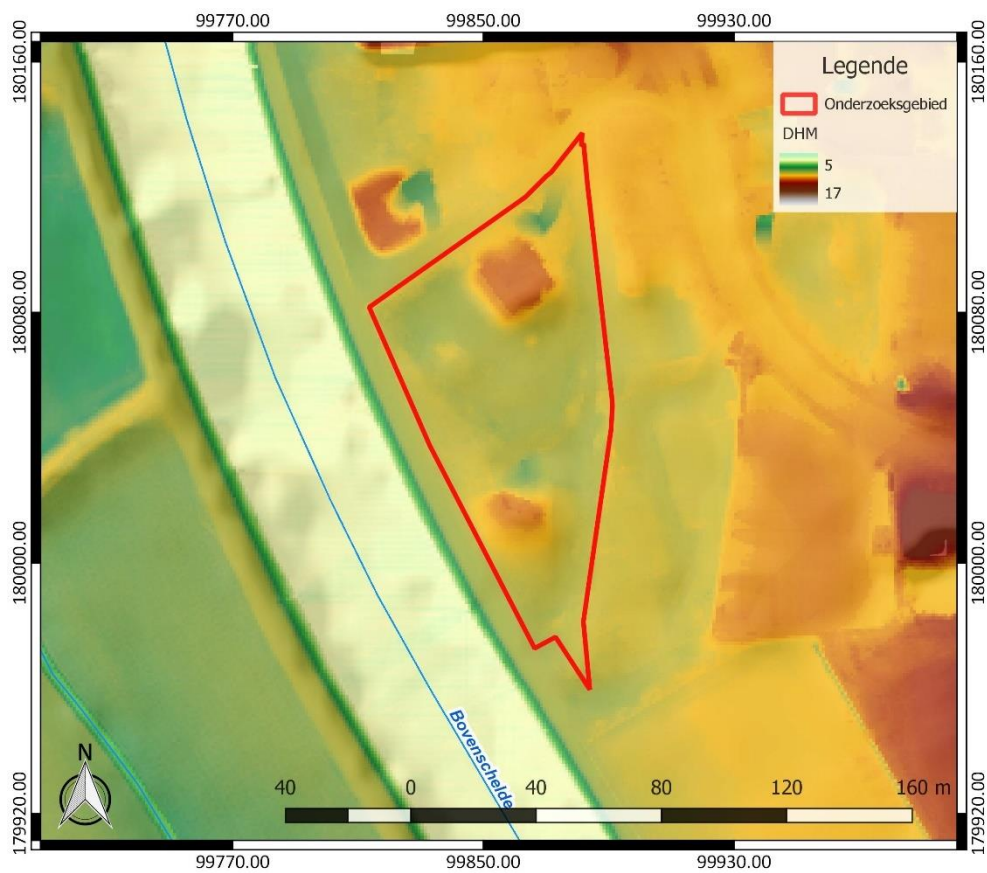
Het onderzoeksgebied is gelegen ten westen van het centrum van Gavere, tussen Bovenschelde en Burchtstraat in het westen, Scheldestraat in het noorden en Kasteeldreef in het zuiden (Figuur 8). Volgens het gewestplan is het terrein voornamelijk gelegen in woongebieden met slechts de uiterst zuidelijke tip van het onderzoeksgebied in agrarische gebieden. Hydrografisch behoort terrein tot de Boven-Scheldebekken. Ten noorden stroomt ook nog de Leebeek in westelijke richting, waar deze uitmondt in de Bovenschelde. Voorbij de Bovenschelde stromen de Oliekotbeek en de Moerbeek in zuidelijke richting. Deze monden eveneens uit in de Bovenschelde (Figuur 10).

Geomorfologisch behoort het gebied tot de zuidelijke rand van de Vlaamse zandstreek en tot de zuidoostelijke rand van de Vlaamse Vallei. Dit landschap is een laag en vlak landschap met een hoogteligging tussen 7 en 13 m. Het gaat voornamelijk om microreliëfs met niveauverschillen van circa 1 m bestaande uit een afwisseling van zwakke ruggen en depressies. Meer naar het oosten toe bevinden we ons meer in het Schelde-Demer interfluvium, waar zich een groot heuvelachtig landschap uitstrekt. Dit landschap is een eerder zwak golvend gebied met een steile westrand waar het hoogteverschil tussen vallei en heuvel tussen 10 tot 65 m varieert.³

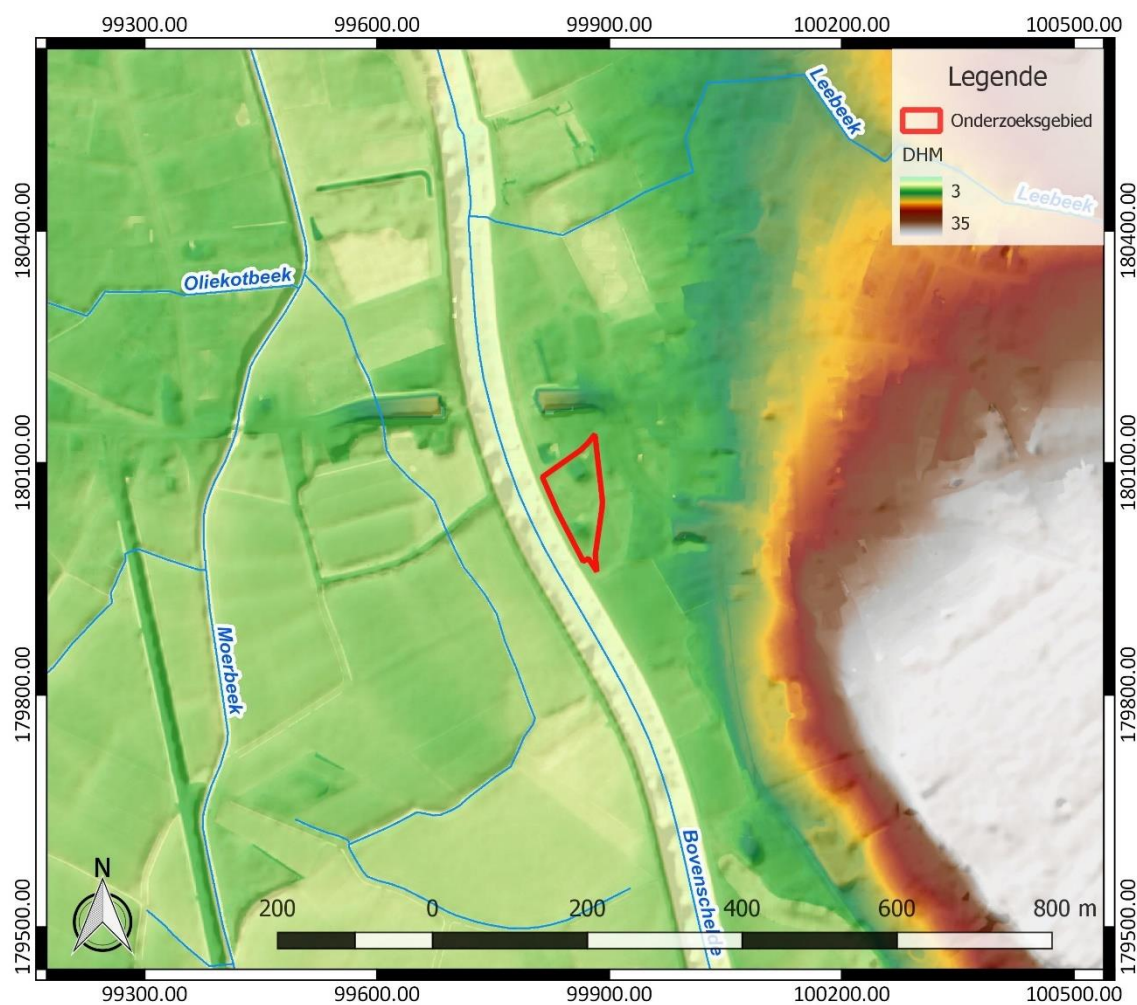
³ Leys 1965, 9-10; De Moor *et al.* 2000, 8

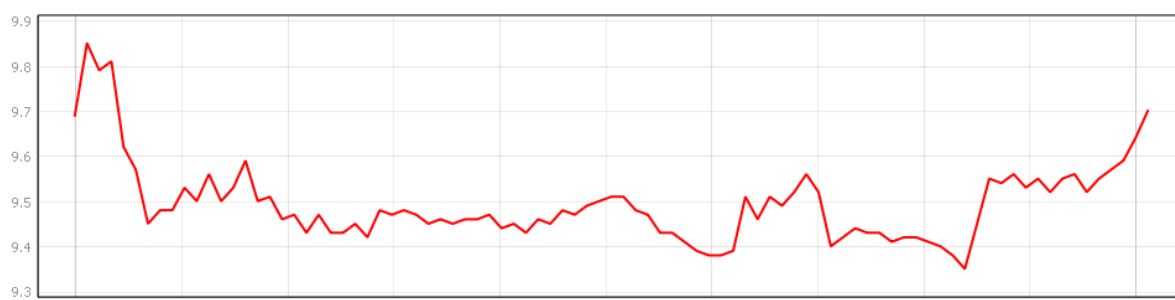
Figuur 8: Luchtfoto van 2021 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 9: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

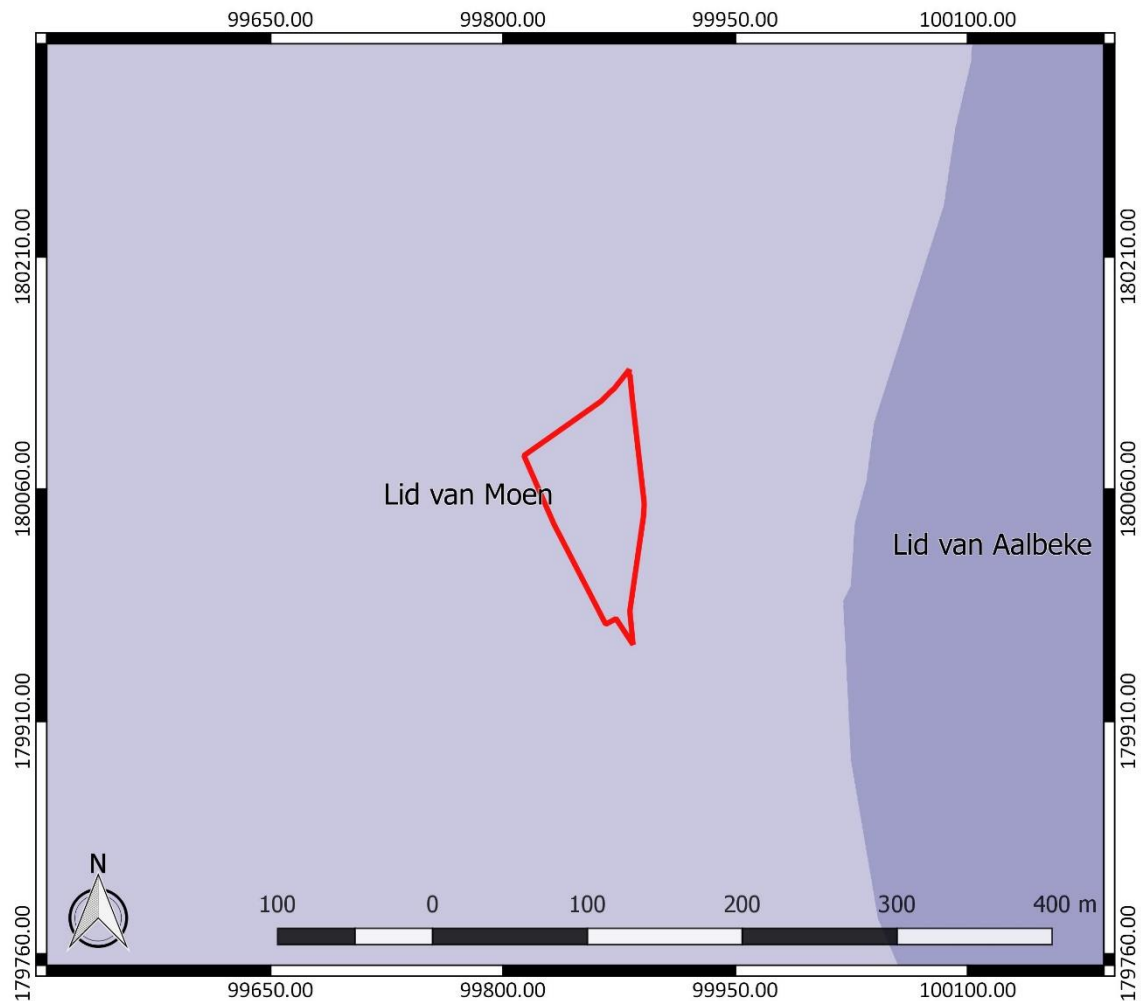

Figuur 10: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 11: Hoogteverloop van noordwest naar zuidoost over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

Het reliëf van het onderzoeksgebied schommelt tussen 9,3 en 9,9 m TAW. De zones met bebouwing zijn duidelijk licht opgehoogd ten opzichte van de rest van het terrein.

Figuur 12: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 12) bestaat uit het Lid van Moen (Formatie van Kortrijk). De ondergrond wordt gekenmerkt door grijze klei tot silt. Ze is kleihoudend en bevat kleilagen en *Nummulites planulatus*. Ten oosten van het onderzoeksgebied bevindt zich het Lid van Aalbeke, eveneens behorend tot de formatie van Kortrijk. Hier wordt de tertiaire bodem gekenmerkt door een donkergrijze tot blauwe klei met glimmers.⁴

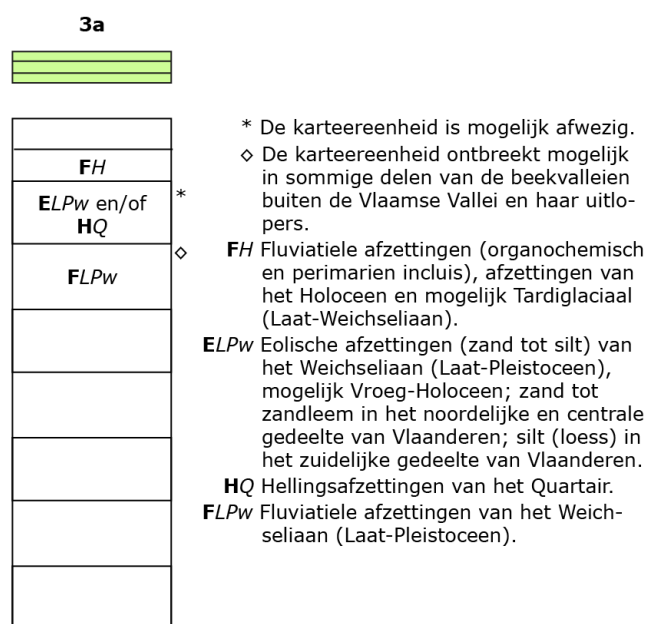
De quartairgeologische kaart (Figuur 13) geeft aan dat er sprake is van fluviatiele afzettingen van het Holoceen en mogelijk het Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan). Ze liggen op eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) of mogelijk Vroeg-Holoceen en/of hellingsafzettingen van het quartair. Daaronder bevinden zich tot slot oudere fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen). De laatstgenoemde fluviatiele afzettingen en de eolische afzettingen en/of hellingsafzettingen kunnen ook afwezig zijn.⁵

⁴ www.geopunt.be/kaart

⁵ www.geopunt.be/kaart

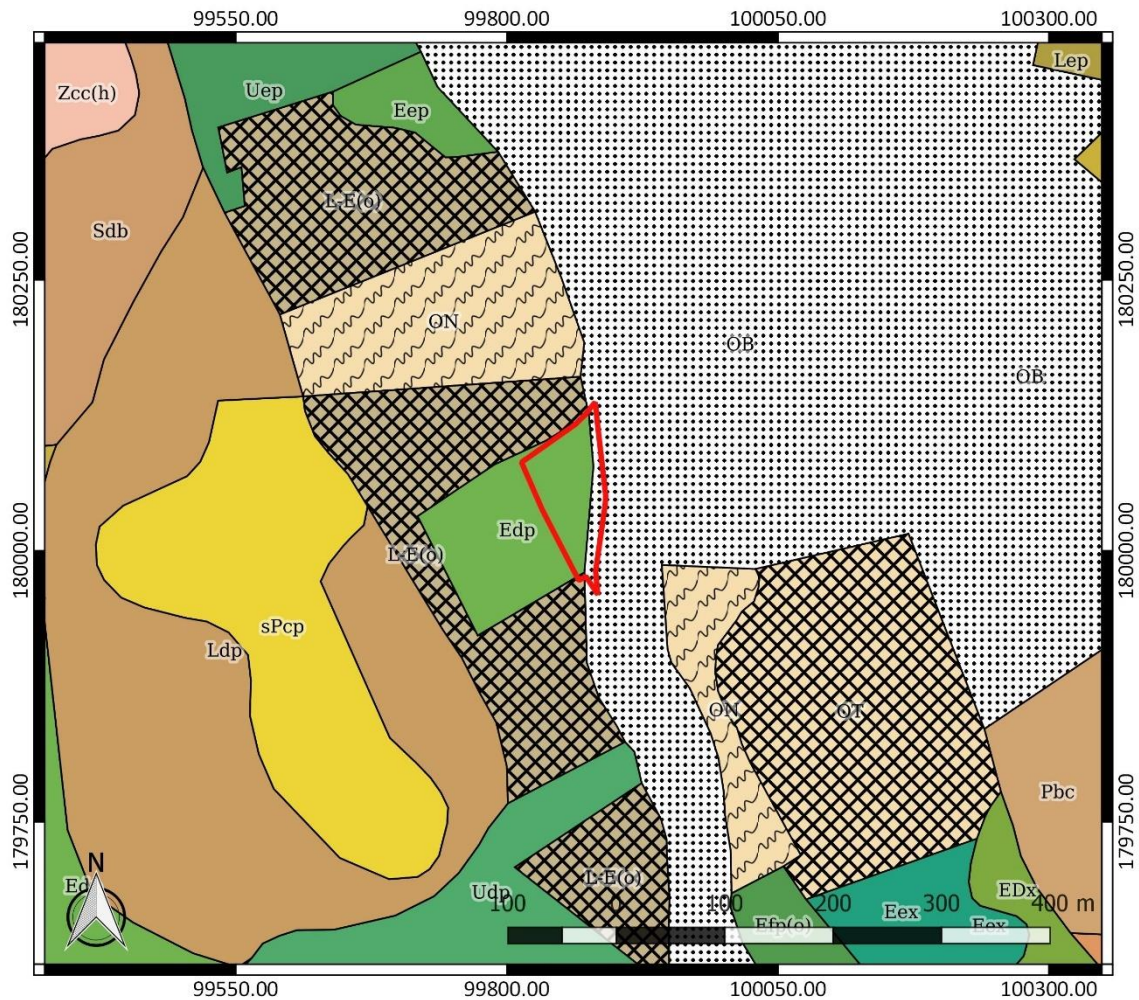

Figuur 13: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

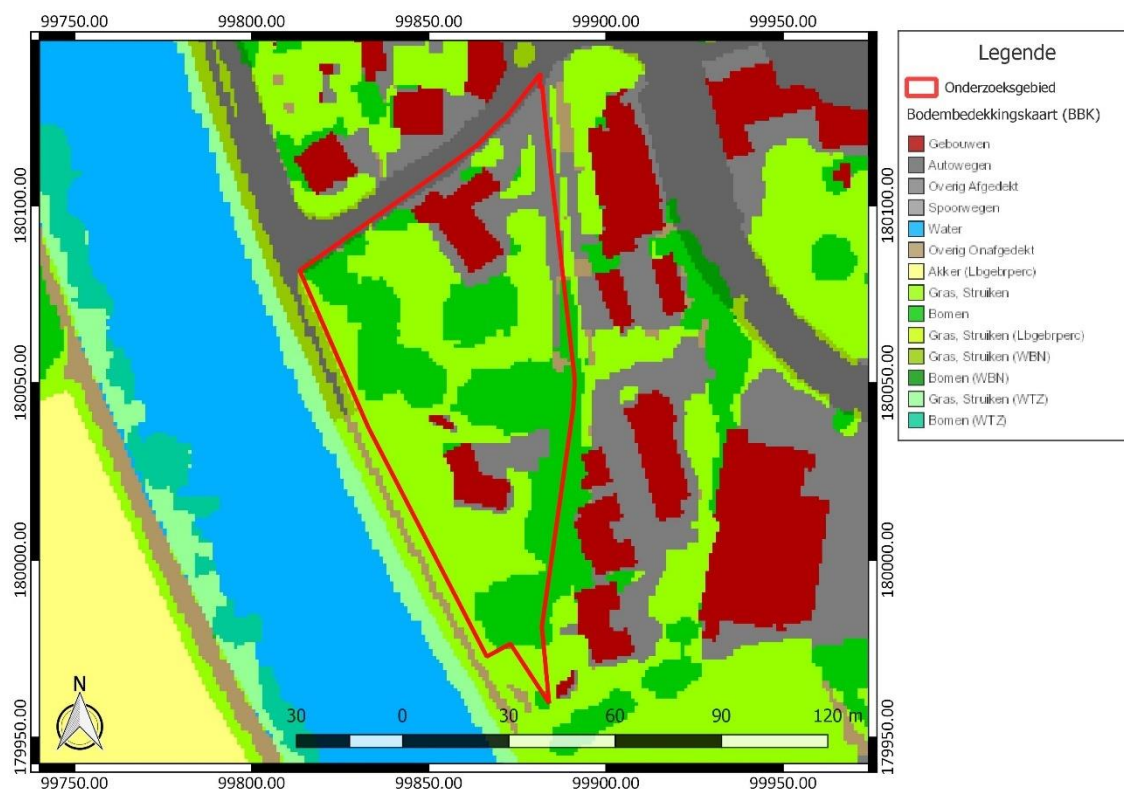
Figuur 14: Legende bij de quartairgeologische kaart (www.geopunt.be)

De bodemkaart (Figuur 15) geeft aan dat op het merendeel van het terrein een matig gleyige kleibodem aanwezig is zonder profiel (Edp). Deze klei is matig vochtig. Langs de oostrand van het terrein is een bebouwde zone (OB) aangegeven op de bodemkaart. Tot slot is zowel op het meest noordelijke als op een deel van het meest zuidelijke punt van het terrein een complex van een zandleem- en kleibodem aangegeven op de bodemkaart.

Figuur 15: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

In het onderzoeksgebied zijn op de bodemgebruikskaart gebouwen en verhardingen te bemerken. Voor het overige wordt het onderzoeksgebied volgens de kaart ingenomen door gras en bomen (Figuur 16). Dit beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 8).

Figuur 16: Bodemgebruikskarta met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

De oudste vermelding van Gavere kennen we uit het begin van de 10de eeuw. Het zou afkomstig zijn van het Germaanse Gabra en zou moeras betekenen. Na 843 behoorde het tot Lotharingen en het graafschap Brabant. Na de aanhechting bij Vlaanderen in 1048 behoorde het tot het Land van Aalst dat een apart bestuurlijk en gerechtelijk-fiscaal district was. Het dorp Gavere was het centrum van de baronie van Gavere die in 1518 tot graafschap verheven werd. In 1540 werd het een prinsdom.⁶

Op de Villaretkaart, genoemd naar Jean Villaret, ingenieur-geograaf bij het Franse hof en één van de makers (1745-1748), bevindt het onderzoeksgebied zich ten westen van de Bovenschelde (Figuur 17). De Bovenschelde werd naar het einde van de 20ste eeuw heraangelegd ten westen van het onderzoeksgebied. Er is reeds bebouwing zichtbaar binnen de contouren van het onderzoeksgebied. In het noorden van het terrein bevinden zich twee gebouwen en centraal is een derde gebouw op te merken. Het terrein wordt op de kaart gesitueerd ter hoogte van een bruggenhoofd (zie ook verder). Het zuidoostelijk deel van het onderzoeksgebied lijkt doorsneden te worden door de Bovenschelde.

Ten zuidoosten van het onderzoeksgebied, aan de overzijde van de Bovenschelde, is een cirkelvormig complex op te merken met binnenplein en donjon. Het gaat om een burcht die in de 12de eeuw opgetrokken werd. Over een mogelijke voorloper van de burcht is niets geweten.⁷ Het centrum van Gavere ligt eveneens aan de andere zijde van de Bovenschelde.

⁶Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Gavere [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14203> (Geraadpleegd op 28-10-2022)

⁷Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Kasteel Gavere [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/503093> (Geraadpleegd op 28-10-2022)

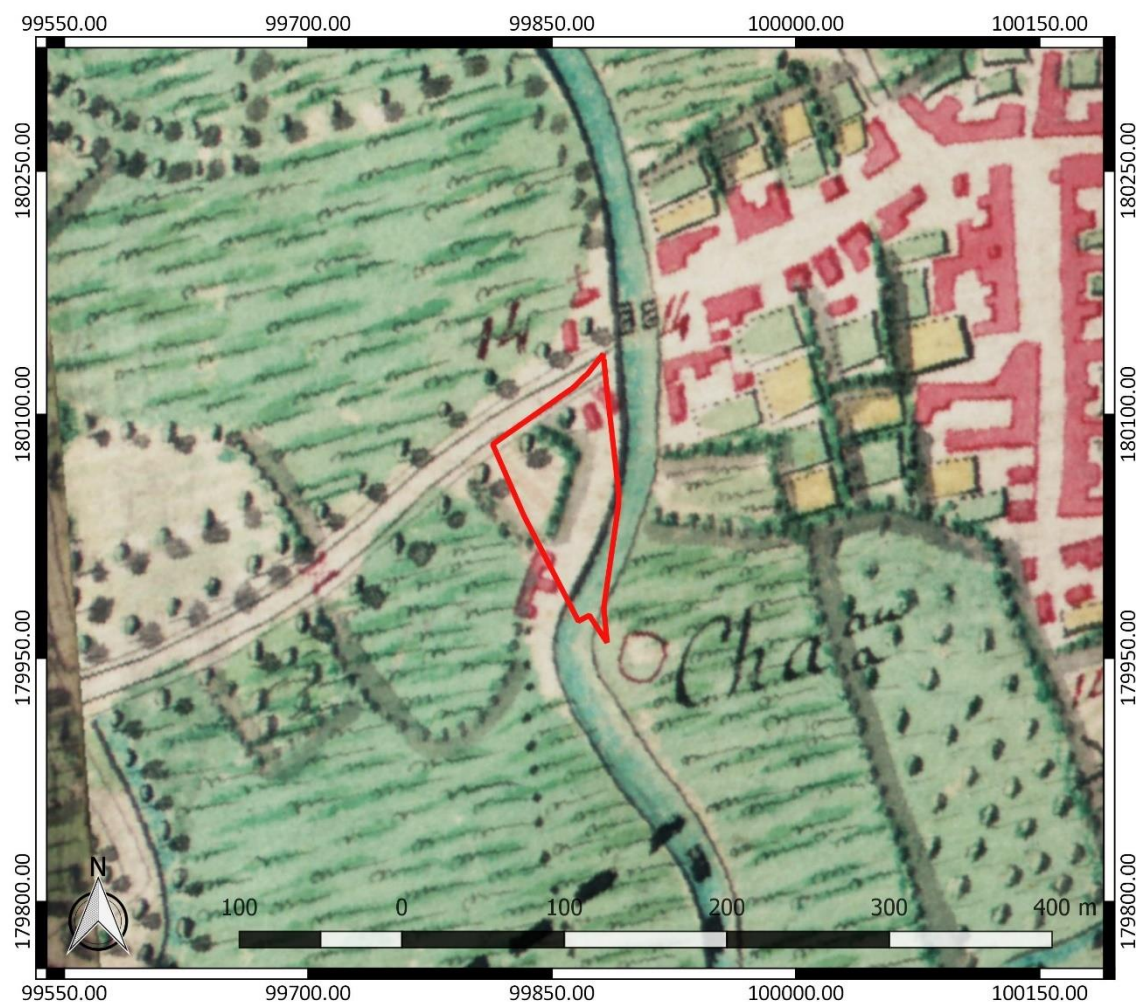

Figuur 17: Villaretkaat met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

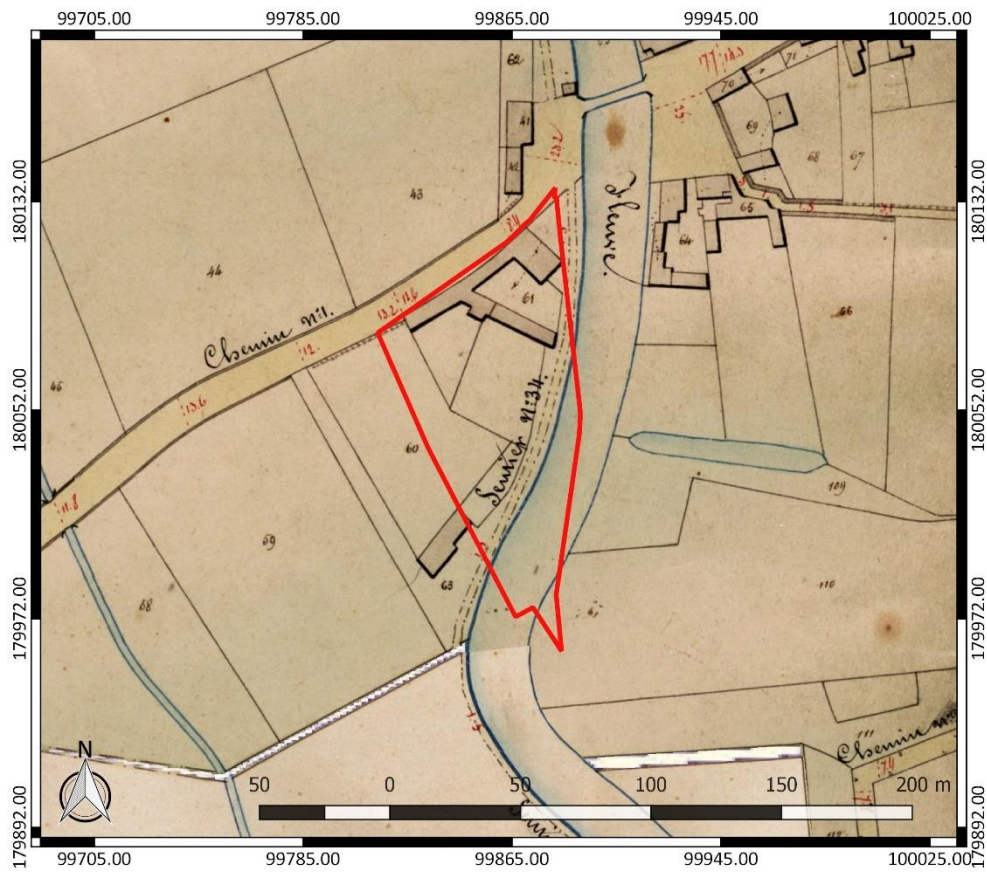
Figuur 18: Kasteel van Gavere anno 1600 (Van De Velde et al. 2018, 12, fig. 10)

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is opnieuw te zien dat bebouwing voorkomt binnen het onderzoeksgebied (Figuur 19). In het noorden grenst het terrein aan de voorloper van de Scheldestraat. Ten westen is grasland aangegeven.

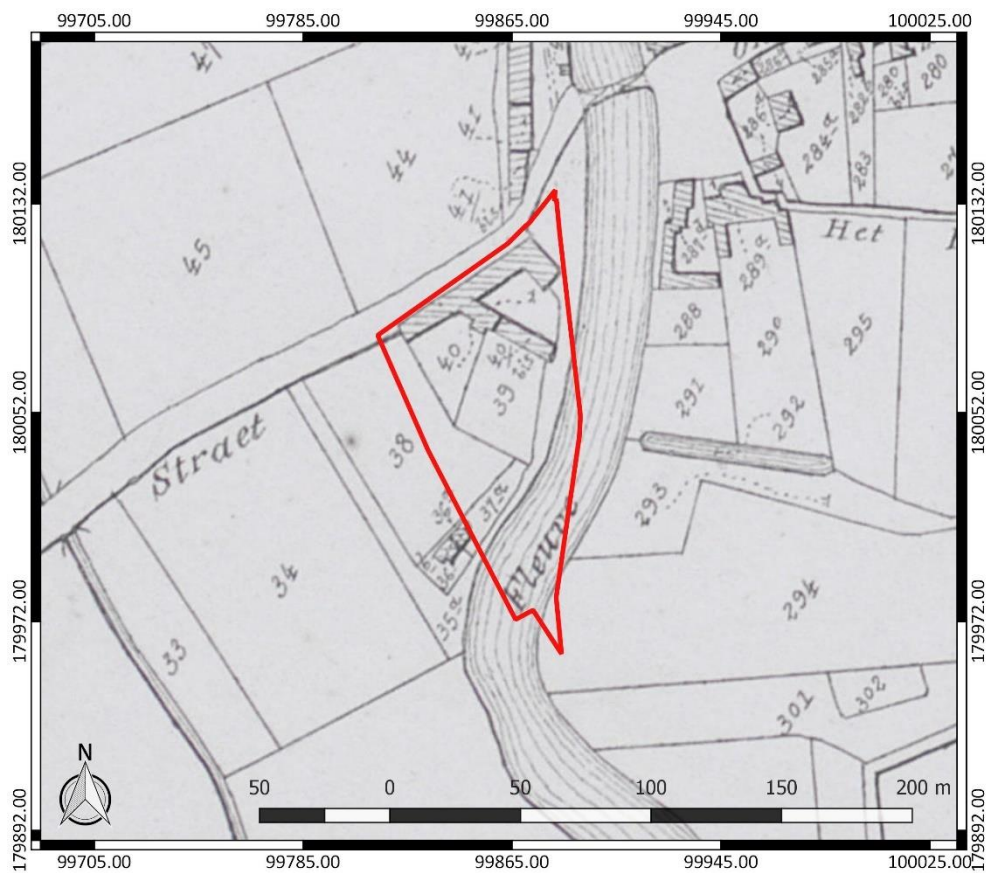

Figuur 19: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

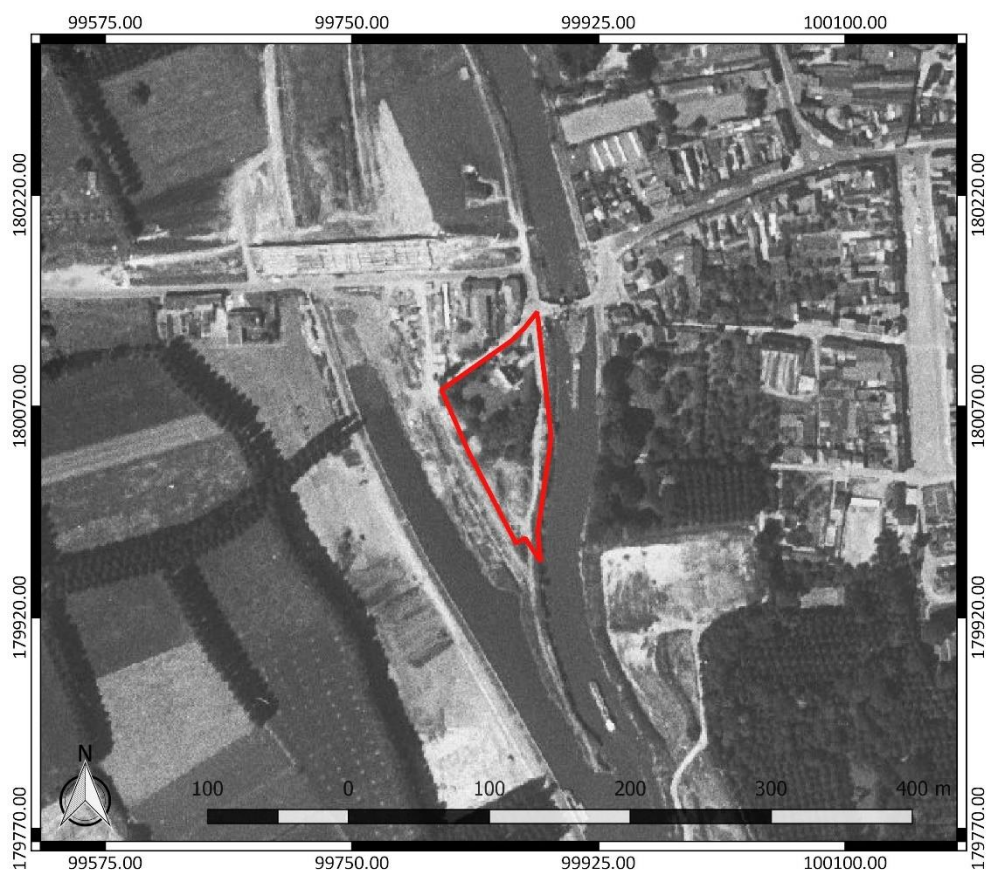
Op de Atlas der Buurtwegen (1841) zien we nog steeds bebouwing binnen het onderzoeksgebied. Het gaat om de bebouwing die we op de voorgaande kaarten ook al in het noorden van het onderzoeksgebied konden zien (Figuur 20). Op voorgaande kaarten zagen we ook bebouwing in het zuiden van het onderzoeksgebied, al was niet duidelijk op te maken of de bebouwing binnen het onderzoeksgebied gesitueerd was, of erbuiten. Als de bebouwing van de voorgaande kaarten overeen komt met de bebouwing op de Atlas der Buurtwegen, dan kunnen we daaruit afleiden dat de bebouwing die we in het zuiden van het onderzoeksgebied gesitueerd zagen op voorgaande kaarten in werkelijkheid erbuiten te situeren was. De Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879) geeft een gelijkaardig beeld als de Atlas der Buurtwegen weer.

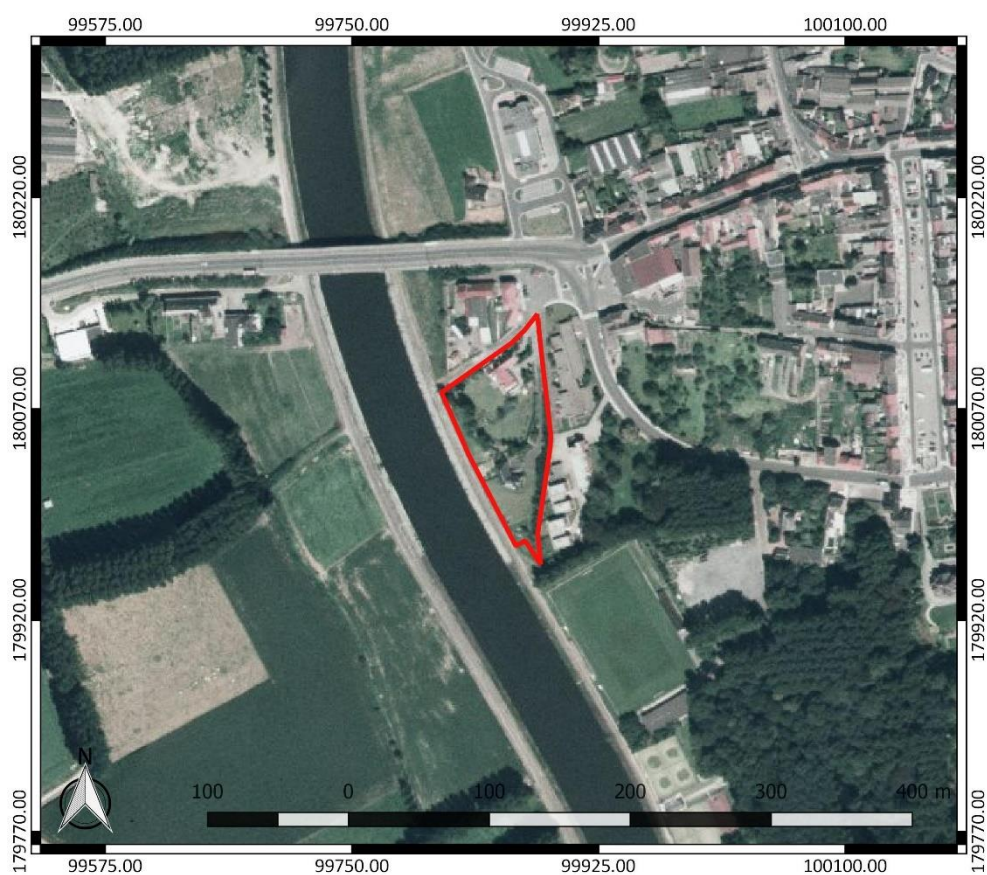
Figuur 20: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 21: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 22: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 23: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 22) toont dat de omleiding van de Bovenschelde in volle uitvoering is. We zien ook dat de huidige bebouwing in het noorden van het onderzoeksgebied verschenen is. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 23) toont dat de omleiding een feit is. De bebouwing in het zuiden van het onderzoeksgebied is nu ook verschenen. Het beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 8).

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 24). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

Figuur 24: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerenderfgoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m

Net ten oosten van het onderzoeksgebied vinden we CAI ID 503093. Het duidt de locatie van het kasteel Gavere aan, waar bij archeologisch onderzoek resten uit de volle middeleeuwen gevonden zijn. Het gaat om de resten van een burcht die bestaat uit een groot cirkelvormig complex met binnenplein en donjon. De oudste resten gaan terug tot de 12de eeuw.⁸ Er werd ook een landschappelijk booronderzoek uitgevoerd, waaruit bleek dat er sprake is van diepe antropogene

⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Kasteel Gavere [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/503093> (Geraadpleegd op 28-10-2022)

uitgravingen op het terrein, die nadien terug aangevuld werden om er een sportterrein in te richten. Dit maakt dat er geen bijkomend archeologisch onderzoek meer nodig geacht werd.⁹

Op korte afstand ten westen van het onderzoeksgebied vinden we CAI ID 981750. Het duidt de locatie van een bruggenhoofd aan, dat opgericht is ter verdediging van de westelijke toegang tot Gavere over de Schelde. Het bruggenhoofd is te zien op de kaart van Villaret (zie hoger), maar is fout gelokaliseerd in de CAI. In werkelijkheid moet deze CAI locatie gedeeltelijk ter hoogte van het onderzoeksgebied gesitueerd worden.¹⁰

Iets meer naar het oosten toe vinden we CAI ID 208527. Hier zijn bij archeologisch onderzoek resten uit de steentijd, de ijzertijd, de Romeinse tijd en de middeleeuwen aangetroffen. Ook muurresten uit de nieuwe tijd werden er vastgesteld.¹¹ Op korte afstand hier vandaan bevindt zich de Sint-Amanduskerk (CAI ID 503092). De eerste vermelding van de kerk dateert uit de 13de eeuw. In de 17de eeuw was er een brand die de kerk grotendeels verwoestte. Daarna werd ze heropgebouwd.¹² Rond de kerk vond archeologisch onderzoek plaats (CAI ID 213094). Daarbij zijn resten gevonden van de ruiming van het kerkhof dat rond de kerk lag.¹³

Ter hoogte van ID 15405 is ondertussen ook archeologisch onderzoek uitgevoerd. Uit het landschappelijk booronderzoek bleek dat het potentieel op een goed bewaarde steentijd artefactensite slechts laag was. Tijdens het proefsleuvenonderzoek dat daarop volgde werden geen relevante archeologische sporen aangetroffen.¹⁴

Ten noorden van het onderzoeksgebied, ter hoogte van ID 10721, is een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd. Daarbij kon slechts in één boring het natuurlijke sediment aangeboord worden. De conclusie van het booronderzoek was dat de geplande werken op het terrein het oorspronkelijke bodemarchief niet of nauwelijks zullen verstoren.¹⁵

Verder ten westen vinden we tot slot nog CAI ID 982123. Er werd een landschappelijk bodemonderzoek en een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Daaruit bleek dat op het terrein resten aanwezig zijn uit de metaaltijden tot de Romeinse periode en enkele resten uit de Eerste Wereldoorlog, het interbellum of de Tweede Wereldoorlog. Er werden ook enkele steentijd artefacten gevonden, die in het neolithicum gedateerd worden.

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht. Archeologienota's of nota's van terreinen in de omgeving die geen relevante aanvulling op de reeds besproken CAI-locaties geven, lichten we daarom hier niet afzonderlijk toe.

⁹ Van De Velde *et al.* 2018, 24-25

¹⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: De Meire [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/982123> (Geraadpleegd op 28-10-2022)

¹¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: woonzone BPA Centrum [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/208527> (Geraadpleegd op 28-10-2022)

¹² Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Sint-Amanduskerk [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/503092> (Geraadpleegd op 28-10-2022)

¹³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Sint-Amanduskerk [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/213094> (Geraadpleegd op 28-10-2022)

¹⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Onderstraat [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/983401> (Geraadpleegd op 28-10-2022)

¹⁵ Kroes 2019, 45

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Uit het uitgevoerde bureauonderzoek blijkt dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Oorspronkelijk lag het onderzoeksgebied ten westen van de Bovenschelde. Op een 18de-eeuwse kaart is te zien dat het onderzoeksgebied gesitueerd was ter hoogte van een bruggenhoofd. Verder toont de kaart ook historische bebouwing binnen het onderzoeksgebied. In de 20ste eeuw werd de loop van de Bovenschelde verplaatst zodat het onderzoeksgebied nu ten oosten ervan gesitueerd is. Gekende archeologische waarden in de omgeving tonen aan dat rekening gehouden moet worden met het mogelijke voorkomen van relevante archeologische resten uit de steentijd, de metaaltijden, de Romeinse tijd, de middeleeuwen en de nieuwste tijd binnen het onderzoeksgebied.

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het volledige onderzoeksgebied worden werken gepland, behalve ter hoogte van waar bestaande bomen behouden blijven op het terrein. De voornaamste werken omvatten de sloop van de bestaande bebouwing en de oprichting van een nieuwbouwproject met een ondergrondse kelderverdieping. De ondergrondse kelderverdieping betekent een verstoring van het bodemarchief tot op een diepte van ca. 3,55 m onder de nulpas en dit binnen een groot deel van het onderzoeksgebied. Buiten de contouren van de nieuwe kelderverdieping bedragen de dieptes van de geplande werken overwegend ca. 30 cm. Ter hoogte van de wadi's en de nieuw aan te planten bomen loopt de verstoringsdiepte plaatselijk sterker op, tot ca. 80 cm à 1 m. Ter hoogte van de septische putten en regenwaterputten die buiten de contouren van de ondergrondse kelder aangelegd worden, loopt de verstoringsdiepte op tot ca. 3,20 m. Dit doet besluiten dat binnen het volledige onderzoeksgebied het bodemarchief bedreigd is.

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Op basis van de landschappelijke ligging van het terrein, de gekende archeologische waarden in de omgeving en de geraadpleegde historische kaarten is er een verwachting naar de mogelijke aanwezigheid van relevante archeologische resten uit de steentijd tot de nieuwste tijd ter hoogte van het onderzoeksgebied. Op basis van de geraadpleegde historische kaarten is er een concrete verwachting naar resten die gerelateerd zijn aan historische bebouwing en aan het verdedigingselement van het bruggenhoofd. We stellen vast dat de geplande werken een sterk negatieve impact op het bodemarchief zullen hebben. Omwille van het archeologisch potentieel van het terrein en de bedreiging die uitgaat van de geplande werken is bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig op het terrein.

Voor het verdere vooronderzoek wegen we verschillende onderzoeksmethodes af. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor deze onderzoekstechniek te beperkt.

Veldkartering is niet mogelijk binnen het onderzoeksgebied, omdat het volledige terrein bebouwd of begroeid is.

Landschappelijk bodemonderzoek is wel relevant om de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites beter in te kunnen schatten. Afhankelijk van

de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites is mogelijk bijkomend onderzoek naar steentijd artefactensites nodig.

Tot slot dient ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

3 Samenvatting

Naar aanleiding van plannen voor de sloop van de bebouwing die aanwezig is binnen het onderzoeksgebied en de realisatie van een nieuwbouwproject, diende een archeologienota opgesteld te worden. Uit het uitgevoerde bureauonderzoek blijkt dat binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische resten uit de steentijd tot de nieuwste tijd kunnen voorkomen. Op basis van geraadpleegde historische kaarten is er een concrete verwachting naar resten van historische bebouwing en resten van een bruggenhoofd. De geplande werken blijken een sterk negatieve impact op het bodemarchief te hebben. Omwille van het archeologisch potentieel van het terrein is daarom bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig in de zone die bedreigd wordt door de geplande werken.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Haecon/G. De Moor, 2000: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 22 Gent*, Brussel.

Kroes, R.A.C., 2019: *Aanleg van een busknooppunt aan de Burchtweg Gavere. Archeologienota archeologisch vooronderzoek, verslag van de resultaten. Bureauonderzoek - 2019A61. Landschappelijk bodemonderzoek - 2019C270*, Eke (RAAP België – Rapport 298).

Leys, R. 1965: *Verklarende tekst bij het kaartblad Gavere 70W, Bodemkaart van België*, Gent.

Van De Velde, S./F. Cruz/R. Vergauwe/P. Laloo, 2018: *Verslag van resultaten Gavere Sportdreef, Bredene*.

4.2 Websites

Cartesius (2022)

<https://www.cartesius.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2022)

<https://dov.vlaanderen.be/>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2022)

<https://geo.onroerenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2022)

<https://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2022)

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2022)

<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

